

САНА

ЧУРАПЧЫ
УЛУУБУН
ХАБЫАТА

ОЛОХ

ХАБЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 156 (8109). ☆ 1996 жыл ахсынны 31 күнэ, Онтуоруньук. ☆ Сманата—1084 солкуобан

Үөрэх управлениета, үөрэх үлэнттарин профсоюзун комитета, дьэбэ нийтин уонна үөрэтин киинэ.

1997 СЫЛ —
ҮӨРЭХТЭЭНИН
СЫЛА

Субу азынах чааһынан кэлээн турар сага 1997 сылы республикабыт Президент Үөрэхтөөһүн сылынан биллэрбитэ. Улуус үөрэҥи үлэһиттэрэ аналлаах сылы ситиһилээх көрсөллөрүн, ханым үлэлэр ытыаллаахтарын туһунан биһиги корреспондентым ыйытыларыгар улууставы үөрэх управлениетын начальнига М. А. ИКИФОРОВ элбэттир.

—Үөрэхтээний сылын сыала-сорууга тугуй?

— Калан илэр XXI үйбэ Саха сирэ үрдүк сайдылаах республика буолан үлтинэнэ үөрэхтээһин туругуттан быһаччы тутулуктаах. Онон дойдуга төһө да уустук экономической кризис бүрүүкээтэр, үөрэхтээһин систематыгар бүгүн ситийиһилибити эчирэппакка марахан сыллары аһарар сорук турар. Республика хас биһрдин олохтооҕо, халһайыһааһын форматыттан тутулуга суох бары төрүтлөрү үөрэхтээһини сайыннарыыга күүстэрин холбууллара арайдаллар. Президент М. Е. Николаев, чуолаан, ситиник сыах-сорук туруоран саага үүнэр сылы Үөрэхтээһини сылынан билдэрдэ.

—Биhиги улуусуутутар аналлах ылта ханнык дьаһаллар бэлэтээншлэр?

—Улууэ Мунивадыг субу соторутаарыта буолач ааспыт IX сессията улууска үөрэтирин систематын 2003 сылга диэри сайдыытын программатын бигэр-гэттэ. Программаны толоруу бастаан сыла анаа-

длах сылга түбээр. Сүүрү күүсү ити документага бэлгэтэммити толорууга туурайышында Итин эргэ сессия Үөрөхтээһин сымытар ыстыаллар дыһаллар былаанынын битэргэһинтэ. Оһио сорук быһааһынан оһо тэриктэлэринтэр, оскуолаларга оһоку эһиэ үөрөхтээһингэ үөрэтин уонна итин хаачыстыбатын үрдэтинин, үөрэтин процеһыгар наукай үлэһиттэри, министерстволар, ведомстволар уонна биһирдирдээн тэриктэлэр специалистарын, салаһааччыларын тартынын дьыэ кэргэн уонна общественность оскуолаһа иһаһаныыларын кууһурдүүнү, хаһ биһирдир үөрэх үчреждениетин тэриктэлэр шэфтүһүннэлэрин тарһиһини турһордубут. Үөрөхтээһин сыла тиксеһиньүгэ улуус үрдүнэ үөрүүлээх быһымгамайыга аһыллыһа. Уччууталлар конкурстара ыһталлыахтара, киһилэр тас дойдуларга стажировкаланыахтара, оскуолалар, детсадтар иһа ардыларыгар нуоталаһыы тэһитиланьэ, Баһыһа, Алаһарга инвестиционнай программаһа киһилэриллээн оскуолатутууга саһаданыһа, үөрэх үлэһиттэри улуус иһыһаар чыһтэһиһахтара. Итинтэһ да аһын үлэлэр бэлэһтэһиһилэр. Баһабыт дьыһ улуус общественноһа бу сыл суһалатын таба өһдөөн, ыһтыһалар дыһалларга көһтөөһүк кыһыннар дьыһ.

— Осушталарга сыйламманга тугу этнох этигиний?

—Үөрэх хяачмыстыбатын үрдэтишн. Онон сана технологиалары, методикалары байызаанынга бозомто уурулууба. Инкитинин, компьютеры туһанышы сага таһымга таһаарга үлэтихит. Оно сыллаан улууска «Сага информационнай технологиялар» дян кини астыбыт. Республикаабы кини филиала буоларга дууһабыт. Диритисэди агро-оскуоланың саха-голландскай ассоциированной оскуола оһорук боплурубоһун үөртэтихит.

— Үүрэг дараагийн хэргийг хянах үүрэгтэй.

—Капитальная тутуу кризиске көрдө. Тутар төрлөтөлөр эстөр кутталланышлар, 1996 сыллаахка Хатылы оскүлөтүн тутуу былааннаимыта эрээр, үбө көрүлүбөтөр. Бара сатаан, Тутуу министрствота толоруутун толүүргө үлөлөнөхкит днэз былааннаимыта да, бийик баарантөтүннүт үлкэ чы-

таран, тугуу матырыяалын да таһар кыада суоҕа, онон үлэ мытыллыбата. Эмиэ ити бырыһыннанэн спортивной оскуола манча ситэриллибэтэ. Ол да буоллар, капиталнай өрөмүөн суотугар хаһаайыстыбаннай кыыманан кэккэ тутуулар мытылыннылар. Быстахтык ыллааха, гимназияда бөрүлүбүт дьэ ситэриллэн-хоторуллан, субу ааспыт 25-с чыыһылаада малаһынааҕа. Бу тутуу иһин улуус бюджетыттан бөрүлүһхтээх 150 мөл. солк. уонна республика 1995 сылга нэстээх бюджетыттан 170 мөл. солк. ситэ төлөнө илэк. Итинн таһынан хардарыта захсыы суотугар үөрэх управлениета, Росснаб нөҕүө матырыяалынан хаачыыйан уонна капиталнай өрөмүөн суотугар үп көрөн, манньык обьекстар үлээттиридилэр: Болтоҕоҕо начаалынай кылаастар үөрэйэр оскуолатара ситэрилиннэ, Хадаарга дьыа көһөрөн ажалан дөтсөдү көгөтүннэр, Одьулуунҕа, Мырылаага уонна Чурапчы сэлэинньэтигэр «Мичил» дөтсөдтөр сайа дьыалэниилэр, Улахан Күөлгэ 80 элэстэлээх оскуола көндөйүн ситэрингэ үлэ мытыллына, Чакырга эргэ оскуола дьыага реконструкцияланна. Бу тутуулары мытыыга ыһылыыктар дьаһалталара, туһааннаах олох-дьаһах сулууспалара улахан үлэни ыттылар. Хомойуох иһин, үп хойугаан, өҥөһүлүбүт үлэ үтүс өттө күн бүгүмүө дьыра төлөнө илэк.

— Үөрэх, билин ниннин хардымлатар сүүрүн күүс-
пүт. Дьон-норуот да онуук ойго-санаада оҕустаран,
үөрэххэ тардыһым күүһүрэн иһэр. 1997 сыл Үөрэх-
тэвэин сымтынан билгэриллибитинэн, оскуола, үөрэх
туһунан кэспэтин бу эрэ буолбата буолуо.

Михаил Аркадьевич, эппиэттэриг иһин баһымыа.
Билэтин Сага Дьылынан баҕырыыларыг?

— Оскууданы кытта киһи барыта ситимнээх: ким үөрэмэнт, ким үлэллэр, атын оҕото, аймаҕа үөрэнэр. Онон улуу олохтоохторун барыларын тийэни кэлбит Сага Дымтынан эбэрдэллэһибит. Киһи эһиги дүһүнүгэр олҕом ситиһикини, дыулу-соргуну көтөдөн киириэхтэп, улууспутугар Үөрэхтөөһүн сылын тэрээһиннээхтик, үтүө түмүктөрдээх ытыгыта бары түмүсүлээх буолуовун!

Найыстмбаны Иван Гро-
горьевич Манаров сала-
һар.

Сизр-туом балаана ул-
хан: 22 метр усталах,
12 метр гуоралах. Ма-
гнык сууна тутууу Ива-
нгах бу заспыт күнүнгү,
тэн саваалабыттары уол-
сатары-хотору тутан бүт-
тэн үөрүүдэхтик айма-
ларыгар үгүс ыалдытар,
дефотторо, аймахтары мун-
руустан алрыз бастынгы,
эттилен.

Хайа бабагар нэмэгдэоннорун сэрэлэрин нитэрнэстэринэн салайтаралону смал-сэрүк олоотон үйлээди, өсөжүүлээди тулар, айар дьон баар буолааччылар. Бүгүн саха төрүт культурата, үтүү-үстөрө саналыны тичи-нанан нуруоха нэгэн көнрүн эрэр сабыдымалларытба көрөн, онуоха ис сүрүхтэринтэн көх-чым булар дьоннорост биридэстэринэн Иэл Макаробуолар днэхтинэн өл. Вм

агн хатынхан Чурагчигал
ды республиканский спо-
тивай орто одкуола дирек-
тора. Ил Түрэн депута-
М. Д. Гулиев Илан Гр-
гачевич одкуодаа айылда
музейн дьхэтин тутан
бүтэрэн эрлийн туһунан
муштубт дьхэтин иһити-
нэсдэ.

—Үлэбигэи Сахааҥҥа сирин үгүс улаустарыгар сылдьабын. Манньах сааһа түтүдлүбүт 30-тан тахса баладанварга сырыттым. Фразер, бу курдук улахат балааны көрө аһиһкин. — динир бочуоттаах ыалдьыс СР Президиуми программатын олоххо ыһаһарыт, департамент директор, министр Е. П. Игнатов.

Баладан алындыгытар
арзан-миңазан тахсыбы
Докуческайд изы некуе

ство уонна культура көлөдүйүн преиоданателэ Н. Г. Васильев сахалыы сиргэ туому тутуһан нэмулүүмү оҥору оттон аллараа.

Дээ, итн курдук Чу-
рынны томтордорутга
бейрдэстэригэр «Саргы»
сигар-туом балаана бэйр
Суолла. Манча араас кул-
турнай дьаһаллар, уруу-
лар, үбүлүүйдэр дьыннээх
сахалына ытыллыахтар.

Балабан хааагчид хамтаар
 100 — махтал!

Синимоктарга: хангас үн
ны—сэргэни туруоруу, ал
лара—бөчүт.аах ыалдыг
Е. П. Жирков; унга үн
—алгысчыг И. Васильев
аллара—балазан хаһаа
Ыннарар Светлана, Инза
Маваровтар.

Т. КАРДАШЕВСКАЯ
сүрүйүүтэ уонна фотолара

**„МАННЫК
БАЛАБАН—
СОБОТОХ!“**

Сага сүл үүвүн агай
үдүннэ Чураамы сэмэл-
нэтитигэр «Сарты» диең са-
ра ааттаах снэр-туом ба-
ларана айылынна. Чура-
мьга «Тойтоог» бааһыма
таһаайыстыбата тарыллан
үлээбита хаһыс да сы-
да. Бу тарыллан баран ха-
биллардин тарыллибит ха-
баһылыга А. Р. Сартыдзев
И. Г. Макаева улуус кы-
рытар уулуссаны тунсаран
огорууга, тротуардары,
плакетниктары тутууга,
көбөрдүүтэ ылсан үлээни-
рин уонна айылыныт сору-
тун көмүгө бүтөрөн снэ-
рен иһэрин махтадтаахтын
арыына. Онтон Д. П. Кэ-

